

**Sprawozdanie z VIII Międzynarodowej
Konsumenckiej Konferencji Naukowej
pn. „Wyzwania dla prawa konsumenckiego
w wymiarze globalnym, regionalnym i lokalnym”
Łódź, 5–6 października 2021 roku**

W październiku 2021 r. odbyła się ósma edycja organizowanej co roku przez Stowarzyszenie Rzeczników Konsumentów Międzynarodowej Konsumenckiej Konferencji Naukowej. W tym roku współorganizatorem wydarzenia był Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego. Patronat honorowy nad konferencją objęli Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Tomasz Chróstny, Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej – Jacek Oko oraz Rektor Uniwersytetu Łódzkiego – prof. dr hab. Elżbieta Żądzińska. Swoje referaty wygłosili eksperci prawa konsumenckiego z Polski oraz uczelni zagranicznych, a w panelach dyskusyjnych wzięli udział przedstawiciele organizacji konsumenckich, przedsiębiorców, naukowcy i praktycy.

Punktem wyjścia dla tegorocznej konferencji był ogłoszony w listopadzie 2020 r. „Nowy program na rzecz konsumentów”¹ prezentujący plan realizacji unijnej polityki konsumenckiej do 2025 roku. Program wskazuje pięć kluczowych obszarów priorytetowych: transformację ekologiczną; transformację cyfrową; możliwość dochodzenia roszczeń i egzekwowanie praw konsumentów; specyficzne potrzeby określonych grup konsumentów oraz współpracę międzynarodową, na których będą koncentrowały się działania UE w zakresie wzmocnienia ochrony konsumentów oraz wspierania przedsiębiorców. Panele dyskusyjne oraz wystąpienia prelegentów obejmowały właśnie te obszary.

Konferencję rozpoczął wykład profesora Hansa-Wolfganga Micklitz z Europejskiego Instytutu Uniwersyteckiego (EUI) we Florencji, Włochy, pt. „Identity Crisis of European Consumer Law – Thoughts on new Pathways”. Wystąpienie dotyczyło wyzwań, z jakimi będzie mierzyć się prawo konsumenckie w najbliższej przyszłości i stanowiło doskonały punkt wyjścia do dalszej dyskusji nad wskazanymi w programie strategicznymi obszarami.

Kolejne dwa panele poświęcone zostały wystąpieniom prelegentów zagranicznych. Pierwsze dwa referaty dotyczyły zaangażowania konsumentów w zrównoważony rozwój i dbanie o środowisko. Profesor Evelyne Terryn z Katolickiego Uniwersytetu w Lueven, Belgia, przedstawiła wystąpienie pt. „Informing Consumers on Sustainability: A Must and a Challenge”, a profesor Jorge Morais Carvalho z Nova School of Law, Portugalia, zaprezentowała referat pt. „Sale of Consumer Goods and Sustainability – Did the Member States do Anything About the Premature Obsolescence of Directive 2019/771?”. Podczas tego panelu poruszono m.in. kwestie świadomości konsumentów odnośnie do ekologii, a także zagrożeń związanych z greenwashingiem, czyli praktyką wywoływania u konsumentów wrażenia, że dany produkt został wytworzony z poszanowaniem środowiska

¹ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady, Nowy program na rzecz konsumentów Poprawa odporności konsumentów na potrzeby trwałej odbudowy, COM/2020/696 final; dalej: Program.

naturalnego lub, że dane przedsiębiorstwo prowadzi swoją działalność z nastawieniem na jak najmniejsze zanieczyszczanie planety.

W drugim panelu wzięło udział trzech zagranicznych prelegentów, których wystąpienia skupiały się na rosnącym znaczeniu Internetu w praktykach przedsiębiorców wobec konsumentów. Jako pierwszy z referatem pt. „Regulation of Online Reviews and Consumer Protection” wystąpił dr Mateja Durović z King’s College London, Wielka Brytania. Następnie swoją prezentację zatytułowaną „Retail Investing Apps: Investing Made Too Easy?” przedstawiła profesor Caroline Cauffman z Uniwersytetu w Maastricht, Holandia. Jako ostatni referat pt.: „Regulating the Matrix: How to Protect Consumer Agency in the Digital World” wygłosił dr Kasper Drażewski, przedstawiciel Europejskiej Organizacji Konsumentów BEUC. Prelegenci poruszyli wiele istotnych wątków z perspektywy ochrony konsumentów przed zagrożeniami wynikającymi z coraz powszechniejszego przenoszenia obrotu konsumenckiego do sieci. Nacisk położony był na przetwarzanie danych osobowych zgodnie z RODO² oraz stosowanie nieuczciwych praktyk handlowych zakazanych dyrektywą 2005/29/WE o nieuczciwych praktykach handlowych³. Zwrócono uwagę, że zachodzi potrzeba uaktualnienia wytycznych do tej dyrektywy, aby odnosiły się do aktualnych wyzwań rynku, przede wszystkim – praktyk wprowadzających w błąd w Internecie i potrzebę zwiększonego nadzoru ze strony organów ochrony konsumentów.

Po wygłoszeniu referatów odbyły się dwa panele dyskusyjne. Każdy dotyczył jednego z obszarów priorytetowych wskazanych w programie. W pierwszym panelu zatytułowanym „Konsumentki wobec transformacji cyfrowej” uczestniczyli: r.pr. Dorota Karczewska, Kancelaria WKB, Wierciński, Kwieciński, Baehr; dr Arkadiusz Michalak z Centrum Praw Własności Intelektualnej im. H. Grocjusza; dr Agnieszka Kubiak-Cyruł z Krakowskiej Akademii im. A. Frycza Modrzewskiego; Janusz Magoń i Marlena Błażejewska z Polskiej Grupy Energetycznej Obrót S.A; Katarzyna Wilk z P4 Sp. z o.o.; Łukasz Janda z Wonga.pl Sp. z o.o.; Radosław Fotyga z TeleGo Sp. z o.o. W drugim panelu dyskusyjnym pt.: „Konsumentki wobec transformacji ekologicznej” głos zabrali: dr Elwira Macierzyńska-Franaszczyk z Akademii Leona Koźmińskiego i Uniwersytetu w Osnabrück; dr hab. Marzena Czarnecka, prof. UE w Katowicach; Maciej Czapliński z Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów; Marta Mikliszańska z Allegro.pl Sp. z o.o. oraz Jacek Hutyra z Orange Polska S.A. Dyskusje dotyczyły stosunku konsumentów do przeobrażeń rynku w związku ze zmianami środowiska i postępującą digitalizacją. Przedstawiciele przedsiębiorców wskazywali jednak na działania podejmowane przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą i ich konieczność dostosowania się do zmian rynku oraz potrzeb konsumentów.

Pierwszy dzień konferencji zakończył się tradycyjnie panelem młodych naukowców, który jednak wyjątkowo w tym roku podzielony była na dwa dni. W części pierwszej wzięło udział siedmiu prelegentów. Prezentacje dotyczyły wpływu nowych technologii na konsumentów i ich zmieniające się potrzeby oraz konieczności wzmocnienia ochrony ich praw i zaufania do rynku. Poruszony został m.in. temat praktyk tzw. *dark patterns* polegających na skłanianiu użytkowników witryn internetowych lub aplikacji do podejmowania decyzji, których wcale nie chcą podejmować, np. do

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.4.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE, Dz.Urz. UE L 119, 4.5.2016, s. 1–88.

³ Dyrektywa 2005/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 11.5.2005 r. dotycząca nieuczciwych praktyk handlowych stosowanych przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów na rynku wewnętrznym oraz zmieniająca dyrektywę Rady 84/450/EWG, dyrektywy 97/7/WE, 98/27/WE i 2002/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady, Dz.Urz. UE L 149, 11.6.2005, s. 22–39.

zakupu jakiegoś towaru lub usługi albo stosowania banerów reklamowych, które udają fragmenty interfejsu strony⁴. Równie istotne z perspektywy rozwoju nowych technologii są bankowość internetowa i utrudniony dostęp do niej dla określonych grup konsumentów czy brak zaufania konsumentów wobec przetwarzania ich danych osobowych. Panel zakończył referat poświęcony udziałowi i ochronie praw konsumentów w postępowaniach antymonopolowych w Europie Środkowo-Wschodniej.

Drugi dzień konferencji rozpoczął się od referatów dotyczących potrzeby zwiększenia ochrony konsumentów oraz innych stron słabszych w relacjach z przedsiębiorcami w różnych gałęziach rynku. Jako pierwsi wystąpili prof. dr hab. Ewa Rott-Pietrzyk z Uniwersytetu Śląskiego i dr Mateusz Grochowski z Instytutu Prawa Porównawczego i Międzynarodowego Prawa Prywatnego im. Maxa Plancka. Referat „Ochrona pośredników handlowych jako słabszej strony umowy – i o wspólnych założeniach i mechanizmach ochrony agenta i konsumenta” podkreślał znaczenie pośredniego wzmocnienia ochrony konsumentów przez zagwarantowanie bezpieczeństwa innym stronom w relacjach B2C⁵. Następnie dr hab. Katarzyna Kłafkowska-Waśniowska z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu w prezentacji „Ochrona konsumenta usług platform udostępniania plików wideo – nowe rozwiązania w świetle dyrektywy o audiowizualnych usługach medialnych 2018/1808” skupiła się na regulacji dotyczącej korzystania z platform internetowych. Podczas tego panelu Uniwersytet Jagielloński reprezentowali dr hab. Piotr Tereszkiwicz oraz dr Przemysław Pałka. Prezentacja profesora Tereszkiwicza przygotowana wspólnie z dr Ewą Cichowicz ze Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie była zatytułowana „Konsument na rynku ubezpieczeniowym w świetle transformacji cyfrowej (perspektywa prawno-regulacyjna)”. Z kolei dr Pałka, w swoim referacie „Szkody mentalne ponoszone przez konsumentów w procesie monetyzacji danych o osobach (i prawo)”, skupił się na problemie płacenia danymi osobowymi, które często ma miejsce np. podczas zakładania kont w serwisach społecznościowych. Ostatnie dwa wystąpienia podczas tego panelu dotyczyły rynku finansowego i kredytów konsumenckich. Dr hab. Lesław Góral z Uniwersytetu Łódzkiego przedstawił referat „Propozycja rozwiązań instytucjonalnych ograniczających problem nadmiernego zadłużenia konsumentów w Polsce”. Pan Profesor zwrócił uwagę, że aż co 11 dorosły Polak na ma koncie niezapłacone zobowiązanie. Na koniec prezentację „Wyzwania w zakresie egzekwowania prawa konsumenckiego na rynku finansowym w Polsce” przedstawiła dr hab. Edyta Rutkowska-Tomaszewska z Uniwersytetu Wrocławskiego. Wszystkie wystąpienia poruszały ważne i aktualne problemy stanowiące wyzwania dla prawa konsumenckiego. Wątki poruszone w wystąpieniach były punktem wyjścia dla wielu pytań ze strony słuchaczy i burzliwych dyskusji.

Po wystąpieniu referentów odbyły się dwa panele dyskusyjne. Pierwszy z nich, w którym uczestniczyli praktycy oraz przedstawiciele przedsiębiorców, dotyczył egzekwowania praw konsumentów. W dyskusji udział wzięli: r.pr. Jarosław Sroczyński z Kancelarii Markowicz & Sroczyński; dr Piotr Cybula z Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie, dr Piotr Kukuryk z Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Krzysztof Jarmusz z Allegro.pl Sp. z o.o.; Dawid Kryszczyński z Lidl sp. z o.o. sp. k.; Aleksandra Kapnik z Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz Małgorzata

⁴ Baroni, L. Cardoso de Castro Salgado, L. Puska, A. Pereira, R. (2021). *Dark Patterns: Towards a Socio-technical Approach*. Conference: IHC '21: XX Brazilian Symposium on Human Factors in Computing Systems. Nr 15. s. 1.

⁵ Business-to-consumer.

Miś, Prezes Stowarzyszenia „Aquila”. Rozmowa dotyczyła m.in. problemów z transparentnością pochodzenia produktów wystawionych na sklepowych półkach i niechęci konsumentów do dochodzenia roszczeń. Przede wszystkim, jak wskazali przedstawiciele przedsiębiorców, konsumenci często sami przestawiają produkty na półkach sklepowych tak, że nie są potem w stanie stwierdzić, z którego kraju pochodzi dany produkt. Z kolei pracownicy sklepów nie zawsze mają czas na bieżąco odkładać towary na miejsce. W zakresie dochodzenia roszczeń prelegenci zwrócili uwagę na problem z niechęcią do wchodzenia na drogę sądową. Konsument boi się długiego procesu, zwłaszcza jeśli nie stać go na profesjonalnego pełnomocnika. Skoro konsumenci są niechętni do dochodzenia roszczeń, przedsiębiorcy dalej stosują nieuczciwe praktyki.

Drugi panel dyskusyjny obejmował współpracę międzynarodową i ochronę konsumentów w kontekście globalnym. W dyskusji udział wzięli: dr Edyta Figura-Góralczyk z Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, dr Joanna Kulesza z Uniwersytetu Łódzkiego, Agnieszka Wachnicka, Prezes Zarządu Fundacji Rozwoju Rynku Finansowego, dr Grzegorz Kinelski z Akademii WSB w Dąbrowie Górniczej oraz dr Łukasz Czarnecki z Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Dyskusja skupiła się wokół problemu cyberprzestępczości zwłaszcza w sektorze finansowym. Ponadto prelegenci odnosili się do projektu tzw. Aktu o usługach cyfrowych⁶, który miałby zmienić dyrektywę o handlu elektronicznym⁷. Jak podkreślono podczas dyskusji, jednym z najważniejszych wyzwań jest odpowiednie uregulowanie korzystania przez konsumentów z platform internetowych i odpowiedzialności przedsiębiorców.

Drugi dzień konferencji zamknął panel z wystąpieniami młodych naukowców. Tym razem referaty poruszały problemy wyzwań związanych z ochroną środowiska i potrzeb określonych grup konsumentów. Wystąpienia dotyczyły m.in. szczególnych potrzeb dzieci, kredytobiorców i osób z niepełnosprawnościami oraz tego, jak na te grupy wpływają praktyki przedsiębiorców. Referenci poruszyli też kwestię danych wrażliwych dotyczących zdrowia na rynku ubezpieczeniowym.

Tegoroczna konferencja dała uczestnikom możliwość zaktualizowania wiedzy na temat wyzwań ochrony konsumentów w różnych branżach. Podejmowane rozważania często wychodziły nawet poza zakres problemów wskazanych w Programie, wskazując na inne zagadnienia, które również wymagają rozważań ze strony prawodawcy. Przygotowywana obecnie pokonferencyjna publikacja dokładniej przybliży tematy, nad którymi dyskutowali prelegenci i zaprezentuje wyniki ich badań.

Anna Urbanek

doktorantka w Szkole Doktorskiej Nauk Społecznych Uniwersytetu Łódzkiego⁸

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-0042-4172>

e-mail: anna.urbanek@wpia.uni.lodz.pl

⁶ Wniosek Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie jednolitego rynku usług cyfrowych (akt o usługach cyfrowych) i zmieniające dyrektywę 2000/31/WE, COM/2020/825 final

⁷ Dyrektywa 2000/31/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 8.6.2000 r. w sprawie niektórych aspektów prawnych usług społeczeństwa informacyjnego, w szczególności handlu elektronicznego w ramach rynku wewnętrznego (dyrektywa o handlu elektronicznym), Dz.Urz. UE L 178, 17.7.2000, s. 1–16.

⁸ Z dniem 1.12.2021 r. zrezygnowała z kształcenia w SDNS UŁ.